

Nieuwsbrief Agrarische Natuurvereniging Landschap Noorderpark e.o.

mei 2017

Doelsoorten voor agrarisch natuurbeheer in het Noorderpark (2)

Door agrarisch natuurbeheer in het Noorderpark worden natuurwaarden versterkt en komt er grotere biodiversiteit. De resultaten moeten zich vertalen in het toenemen van kenmerkende soorten. Daarvoor zijn soortenlijsten opgesteld (in het natuurbeheerplan van de provincie). Enkele soorten zijn zo kritisch in hun leefgebied of voedselkeuze, dat ze in Europees verband nadrukkelijk als doelsoort genoemd worden. We behandelen in de nieuwsbrieven van de ANV een aantal van dergelijke soorten en hun kritische eisen wat leefgebied betreft. Dit is het tweede duo.

Purperreiger

Purperreigers kun je op diverse plekken in het Noorderpark tegenkomen. Hij is kleiner dan de blauwe reiger, en donkerder gekleurd met een bruingrijs gestreepte nek. Ze broeden groepsgewijs in oud rietland en foerageren in het nabijgelegen agrarisch gebied, zoals in Tienhoven en Westbroek tot en met het Gagelbos. Het zwaartepunt van de West-Europese populatie ligt in West Utrecht! De purperreiger eet visjes en kleine prooidieren maar is erg schuw. Het liefst staan ze in een plasdras landje zoals bijv. flauw hellende slootkanten te

vissen. Vanaf augustus trekken ze weg naar Afrika, in april zijn ze weer terug. De populatie is jarenlang hard achteruit gegaan; in 1990 waren er nog maar 200 broedparen in Nederland. De laatste jaren gaat het gelukkig beter met de purperreiger en zijn ze in het Noorderpark regelmatig te zien.

Laatvlieger (en "vroegvlieger")

Het gaat hier over vleermuizen! Vleermuizen zijn erg nuttige dieren: ze eten grote hoeveelheden insecten zoals motten, kevers, muggen. Ze jagen met behulp van echolocatie. De laatvlieger en de rosse vleermuis (ook wel "vroegvlieger") zijn doelsoorten voor het Noorderpark. Ze staan op de internationale rode lijst als bedreigde diersoort, hoewel ze bij ons nog redelijk algemeen zijn.

De laatvlieger (30-40 cm spanwijdte) is bruingekleurd met lichte buik en een donker "gezicht". Hij heeft een rustige vleugelslag, vliegt meestal op 5 a 10 meter hoogte en volgt bij voorkeur lijnbeplantingen (bomenrijen, lanen). Hij vliegt - laat in de avond- boven het weiland of de sloot over afstanden van 1 tot 5 kilometer. De winterslaap is van november tot maart/april. De laatvlieger zit niet in vleermuiskasten, maar verblijft in smalle ruimtes van gebouwen. Eigenlijk is niet bekend welke eisen ze stellen aan hun dagverblijf, kraamkamer en winter - verblijf. We weten dat ze vaak diverse verblijfplaatsen dicht bij elkaar

aanhouden en daar jarenlang kunnen blijven.

Over de rosse vleermuis (ook 30-40 cm spanwijdte), die al direct na zonsondergang vliegt, is meer bekend. Deze jaagt boven open water of vochtig weiland en verblijft groepsgewijs in boomholtes of grote vleermuiskasten. De kraamkamers herbergen grote aantallen vrouwtjes en jongen, die door het vele "lawaai" goed te vinden zijn. Dat lawaai is voor ons niet hoorbaar; er worden speciale bat detectors gebruikt om de vleermuisgeluiden te vertalen. Op internet zijn veel geluidsfragmenten te vinden waar het ultrasone geluid van vleermuizen hoorbaar gemaakt is.

Oeverzwaluwenwand dit jaar wel erg vroeg bewoond!

De oeverzwaluwenwand aan de Groene Dijk, hoek Kooijdijk, is eind maart weer opgefrist. De oude zandlaag is er verticaal afgeschraapt. Onder natuurlijke omstandigheden nestelen de zwaluwen in steile zandoevers van beken, en daar stort vanzelf ieder jaar wel een stuk van de oever in. De zwaluwen zoeken dergelijke "frisse" stukken zandoever op om nieuwe nesten te graven.

Het loonbedrijf van Bouwman heeft met de machine hetzelfde effect bereikt. Maar .. er bleek al een bewoner aanwezig, namelijk een broedende eend. Daar kon met een beetje aandacht omheen gewerkt worden! De wand is weer klaar voor de zwaluwen die begin april terugkomen uit Afrika. Als de vogels er weer zijn, is dat goed te zien en te horen vanaf de bank op de hoek van de Kooijdijk!

Foto's: Wout Lam

Takkenziekte bij essen: twee namen voor dezelfde schimmelsoort

In 2010 is de zogenaamde "takkenziekte" bij essen ontdekt en beschreven. Het gaat om een schimmel, die de vaten van jonge bladeren en takken verstopt en de tak uiteindelijk doet afsterven. De sporen van de schimmel verspreiden zich door de lucht. Waarschijnlijk komt de ziekte uit Oost-Europa (Polen), en het zou een mutant kunnen zijn van een schimmel die exclusief leeft op dood essenhout, het zogeheten Essenvlieskelkje. Eerst had de schimmel een eigen naam (*Chalara fraxinea*), maar nu bekend is dat het een verwant is van het Essenvlieskelkje, heet de schimmel ook Vals Essenvlieskelkje (*Hymenoscypha pseudoalbidus*). Twee namen dus voor dezelfde ziekteverwekker. De takkenziekte houdt vooral huis in kwekerijen en essengrienden, in het jonge hout. Oudere bomen krijgen wel dode takken, maar lijken verder geen last te hebben van de infectie. Gemengd bos aanplanten is voorlopig de beste remedie. Er wordt nog gezocht naar minder vatbare soorten essenbomen voor gebruik in aanplant.

Buitenactiviteiten in mei

Voor de liefhebbers van een frisse lentemorgen: op 13 mei kunt u mee met onze **vroege vogelwandeling** onder leiding van een vogeldeskundige. Vertrek om 7 uur vanaf het erf van de boerderij van Willem van der Linden, Griendweg 1, Tienhoven. Bij terugkomst rond half 9 staat er een heerlijk streekontbijt klaar. Kleed u warm aan, denk aan laarzen of waterdichte schoenen vanwege het natte gras en neem een verrekijker mee! Deelname is gratis voor leden van de ANV, de kosten bedragen €7,50 p.p. voor niet-leden van de ANV. Ter plekke lid worden is ook mogelijk! Aanmelden is echt gewenst (uiterlijk 10 mei), dit kan bij Henk van Zijtveld, 0346-281266 of via de mail: v.zijtveld@hetnet.nl

Op dezelfde zaterdag 13 mei is er ook **lentemarkt** op de zorgboerderij Nieuw Toutenburg, Dorpsweg 85 in Maartensdijk. Er is van alles te koop en te beleven, zoals een springkussen, de dierenarts die vertelt over zijn werk en een demonstratie schapen scheren. De ANV staat er ook met een kraampje. Van harte welkom!

In de **Molenpolder** kunt u meevaren met de fluisterboot. Een stil natuurgebied dichtbij de stad. De gids wijst onderweg op de bijzondere dieren en planten die hier leven, zoals ringslang, purperreiger en zonnedaauw. Onderweg loop je een stukje over het drijvende land: een bijzondere ervaring! De tochten zijn tweewekelijks op zaterdag, aanmelden vooraf is noodzakelijk. Het aantal plaatsen is beperkt. De kosten zijn € 10 pp, kinderen €5. Verdere informatie (aanmelden, startpunt en data):

<https://www.staatsbosbeheer.nl/activiteiten/groene-hart-vechtstreek/varen-langs-het-drijvend-land-van-de-molenpolder>

Volg ons nieuws of zoek informatie op onze website www.anvnoorderpark.nl Hier is ook de nieuwe folder -uitgave 2017- te vinden en staan alle nieuwsbrieven.